

Ostrołęka, 04 stycznia 2024 r.

DO.5144.21.2023

DECYZJA Nr 12/24

Na podstawie art. 7 pkt 1, art. 36 ust. 1 pkt 1, art. 92 ust. 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840, z późn. zm.) § 12 ust. 1, ust. 2 pkt 1,3,4,5 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r. poz. 81), art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775, z późn. zm.), po rozpatrzeniu wniosku Parafii Rzymskokatolickiej pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie, 06-220 Szelków z dnia 16.10.2023 r. uzupełnionego w dniu 29.11.2023 r. oraz w dniu 13.12.2023 r. w sprawie wydania pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich feretronu ludowego z obrazami Matki Boskiej Częstochowskiej i śś. Piotra i Pawła z kościoła parafialnego pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie,

1. **pozwalam** Parafii Rzymskokatolickiej pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich feretronu ludowego z obrazami Matki Boskiej Częstochowskiej i śś. Piotra i Pawła z kościoła parafialnego pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem 317B poz. 6.
2. Zakres i sposób prowadzenia prac konserwatorskich i restauratorskich feretronu ludowego z obrazami Matki Boskiej Częstochowskiej i śś. Piotra i Pawła z kościoła parafialnego pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie określony jest w przedłożonym do wniosku, w ramach uzupełnienia w dniu 13.12.2023 r. „Programie prac konserwatorskich i restauratorskich dotyczących feretronu z drewna polichromowanego, autor nieznany, 120 x 94 cm, XIX w., z obrazami Matka Boska częstochowska i Św. Piotr i Paweł z Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Ap. Szymona i Tadeusza w Szelkowie, 06-220, sporządzony przez Dorotę Iwaniuk”
3. Pozwolenie wydaje się pod warunkami polegającymi na obowiązku:
 - 1) kierowania pracami konserwatorskimi i restauratorskimi albo samodzielnego wykonywania tych prac przez osobę spełniającą wymagania, o których mowa odpowiednio w art. 37a ust 1 i 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
 - 2) przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac, a w toku prac na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby o której mowa w ppkt 1:
 - a) imienia, nazwiska i adresu osoby, o której mowa w ppkt 1,
 - b) dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa odpowiednio w art. 37a ust. 1 i 2, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
 - c) oświadczenia osoby, o której mowa w ppkt 1, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania tymi pracami albo samodzielnego ich wykonywania.
4. Określam warunki polegające na obowiązku:
 - 1) zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w pozwoleniu prac;
 - 2) niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac;

- 3) prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w pozwoleniu prac w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną lokalizację przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć, i przekazaniu jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac;
 - 4) opracowania sposobu postępowania z zabytkiem po zakończeniu wskazanych w pozwoleniu prac i przekazania tego opracowania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac.
5. Termin ważności pozwolenia ustala się na dzień **31 grudnia 2024 r.**
6. Określam warunek polegający na obowiązku dokonania odbioru częściowego (po pracach wstępnych – rozpoznanie obiektu) i końcowego wykonanych prac konserwatorskich i restauratorskich z udziałem wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Uzasadnienie

Parafia Rzymskokatolicka pw. pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie wystąpiła o wydanie pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich feretronu ludowego z obrazami Matki Boskiej Częstochowskiej i śś. Piotra i Pawła z kościoła parafialnego pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie. Strona przedstawiła niezbędne dokumenty w przedmiotowej sprawie. Przedmiotowy feretron jest wpisany do rejestru zabytków pod numerem 317B poz. 6.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840, z późn. zm.) na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru wymagane jest pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Przedmiotowy feretron z obrazami Matki Boskiej Częstochowskiej i śś. Piotra i Pawła stanowiący wyposażenie kościoła parafialnego w Szelkowie jest w złym stanie zachowania. Przeprowadzenie określonych w przedłożonym programie prac konserwatorskich i restauratorskich pozwoli na przywrócenie jego pierwotnych walorów artystycznych. Działania te są uzasadnione z konserwatorskiego punktu widzenia.

Działając na mocy cyt. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

1. Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
2. Od niniejszej decyzji służy stronie odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie za pośrednictwem organu wydającego decyzję w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.
3. Przed upływem terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. W konsekwencji tego z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Za wydanie niniejszego pozwolenia uiszczono opłatę skarbową w wysokości 82,00 zł, zgodnie z ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 2111) - część III, poz.44, pkt 2 załącznika do ustawy. Pokwitowanie wpłaty na rzecz Urzędu Miasta w Ostrołęce z dnia 26.11.2023 r.

Otrzymują:

- (1.) Parafia Rzymskokatolicka
pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie
2. a/a

Z up. MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

Małgorzata Balcerzak
Kierownik Delegatury w Ostrołęce

Program prac konserwatorskich i restauratorskich dotyczących feretronu z drewna polichromowanego, autor nieznany, 120 x 94 cm, XIX w., z obrazami *Matka Boska Częstochowska* i *Św. Piotr i Paweł* z Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Ap. Szymona i Tadeusza w Szelkowie, 06-220, sporządzony przez Dorotę Iwaniuk

RODZAJ: feretron

TEMAT: awers: *Matka Boska Częstochowska*,
rewers: *Św. Piotr i Paweł*

AUTOR: nieznany

DATOWANIE: XIX w.

WŁAŚCICIEL/UŻYTKOWNIK: Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Ap. Szymona i Tadeusza
w Szelkowie, 06-220

KRZTAŁT, WYMIARY: prostokąt pionowy, 120 x 94 cm OBRAZY 65 X 45 cm

TECHNIKA: olej na płótnie, drewno polichromowane

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-38

Autor programu prac mgr Dorota Iwaniuk

1. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ.

Stan zachowania obiektu jest zły i wymaga podjęcia odpowiednich działań konserwatorskich. Obiekt składa się z dwóch obrazów zabudowanych drewnianym feretronem. Każda z trzech części składowych dzieła wymaga konserwacji i restauracji.

Stan feretronu pod względem konstrukcji jest dostateczny, widoczne są liczne pęknięcia konstrukcyjne, spękania warstw gruntów i warstw malarskich, liczne ubytki warstwy malarskiej i gruntu do drewna, widoczne są ingerencje wtórne (naprawy, wzmocnienia). Widoczne są dziury po działalności drewnojadów.

Obrazy zostały przyklejone najprawdopodobniej do płyt mdf i tak zamontowane płótna nie mają możliwości na zmiany napięć. Płótna reagują na zmienne warunki panujące w kościele zgodnie z porami roku. Wraz ze zmianami poziomu wilgoci płótna napinają się bądź rozluźniają. Proces ten ma mocny wpływ na kondycję warstw technologicznych, które przyklejone do płyty nie mają możliwości reagowania na zmiany naprężeń i w konsekwencji powstają ubytki i wykruszenia gruntów i warstw malarskich.

Fot. 1.

Fot. 2.

Fot. 1 i 2. Widoczne są liczne ubytki warstwy malarskiej i gruntu do drewna, otarcia warstwy malarskiej i gruntu, przedarcia, wgniecenia, wtórne naprawy poprzez wkręcenie śrub.

Fot. 3.

Fot. 4.

Fot. 5.

Fot. 3, 4, 5. Widoczne są pęknięcia konstrukcyjne, liczne ubytki warstwy malarskiej i gruntu do drewna, otarcia warstwy malarskiej i gruntu, przedarcia, wgniecenia, zarysowania, wtórne naprawy poprzez wkręcenie śrub.

Stan obrazu przedstawiającego *Matkę Boską Częstochowską* jest zły, obraz podczas poprzednich napraw został najprawdopodobniej przyklejony na płytę mdf, płótno nie zostało załatane w miejscach ubytków, zostały założone kity, które zostały wyretuszowane. Na płótnie widoczne są spękania, zarysowania, podniesione łuski i liczne ubytki warstw gruntów i warstw malarskich. Warstwa malarska jest krucha i ma słabą przyczepność do podłoża. Powierzchnia malowidła jest silnie zabrudzona.

Fot. 6.

Fot. 7

Fot. 6 i 7. Widoczne są spękania wzdłużne płótna, zarysowania, liczne ubytki warstwy malarskiej i gruntu.

Obraz przedstawiający *Św. Piotra i Pawła* jest w bardzo złym stanie, klej na który oryginalne płótno zostało przytwierdzone do sztywnego podłoża, najprawdopodobniej płyty mdf, stracił właściwości klejące (właściwości klejące zachowały się tylko w górnej części), widoczne są rozległe pęcherze, spękania oraz ubytki warstwy malarskiej i gruntów. Warstwa malarska jest bardzo krucha. Widoczne są podniesione łuski warstwy malarskiej i gruntu. Powierzchnia malowidła jest silnie zabrudzona.

Fot. 8.

Fot. 9.

Fot. 8 i 9. Widoczne są spękania wzdłużne płótna, rozległe pęcherze, zarysowania, liczne ubytki warstwy malarskiej i gruntu.

1. WSKAZANIE OCZEKIWANYCH EFEKTÓW PRAC (CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI)

Obiekt wymaga podjęcia odpowiednich działań konserwatorskich, które wzmocnią strukturę warstw technologicznych obiektu. Celem konserwacji jest przywrócenie dziełu jego pierwotnego wyglądu.

Konieczne jest poddanie obrazów na płótnie całościowej konserwacji. W tym celu konieczne jest wyjęcie obrazów z feretronu. Przewiduje się wykonanie dublaży, nabicie obrazów na zmodyfikowane krosna, wzmocnienie konstrukcji feretronu, wykonanie badań stratygraficznych warstw malarskich i pozłotniczych feretronu, wykonanie uzupełnień brakujących gruntów i warstw malarskich, scalenie błyszczczenia powierzchni. Końcowym punktem jest złożenie obiektu w jedną całość, poprzez montaż obrazów w feretronie.

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-38

2. PRZEWIDZIANE DO WYKONANIA CZYNNOŚCI Z PODANIEM METOD, MATERIAŁÓW, TECHNIK.

PROGRAM PRAC - OBRAZY (*Matka Boska Częstochowska, Św. Piotr i Paweł*).

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu obiektu przed konserwacją.
2. Wstępne oczyszczenie obiektu z luźnych zabrudzeń.
3. Lokalne podklejenie warstwy malarskiej (karuk) / zabezpieczenia na bibułkę japońską (kilkuprocentowa metyloceluloza).
4. Zdemontowanie obrazów, wyjęcie ich z feretronu.
5. Dezynfekcja obrazów (Lichenicyda 464 w rozcieńczeniu).
6. Oczyszczenie obrazów (lica i odwrocia), przeprowadzenie prób na rozpuszczalniki, wykonanie odkrywek. Przeprowadzenie prób odporności obiektu na działanie wilgoci, podwyższonej temperatury oraz wybranych rozpuszczalników organicznych. Próby zostaną przeprowadzone zaczynając od substancji o działaniu najslabszym, stopniowo wzmacniając ich moc:
 - benzyna lakowa,
 - ślina syntetyczna,
 - mydełko konserwatorskie Politore per tele,
 - Orange,
 - Active Emulsion,
 - alkohol etylowy,
 - 1 - Metylo - 2 – propanol,
 - mieszanka terpentyny balsamicznej z alkoholem etylowym (1:1),
 - Contrad 2000 w różnych stężeniach,
 - DMF.
7. Zdjęcie płócien z podłoża dublującego, jeśli zdjęcie obrazów okaże się zbyt ryzykowne dla warstwy malarskiej wykonanie redublażu obrazu na wtórne podłoże.
8. Impregnacja obrazów (najprawdopodobniej na Bewę 371 w roztworze benzyny ekstrakcyjnej).
9. Prostowanie obrazów (metoda termiczna i relaksacja pod obciążeniem).
10. Wykonanie łat na styk, z użyciem płótna o grenie podobnym do płócien oryginalnych.
11. Wykonanie dublaży całościowych najprawdopodobniej na Bewę 371 lub wykonanie redublażu na wtórnym podłożu.
12. Położenie werniksu pośredniego na warstwę malarską (Talens 002 w rozcieńczeniu).
13. Uzupełnienie ubytków gruntów i warstwy malarskiej poprzez wykonanie kitów (Modostuc modyfikowany terpentyną wenecką).
14. Nabicie obrazów na nowe krosna (jeśli uda się zdjąć płótna z wtórnego podłoża).
15. Wykonanie retuszu scalającego akwarelą, następnie naśladowczego farbami ketonowymi i olejnymi odsączonymi ze spoiwa.
16. Założenie werniksu końcowego w dwóch cienkich warstwach (proponowany Schmincke satynowy 592 spray).

PROGRAM PRAC - FERETRON

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu obiektu przed konserwacją.
2. Wstępne oczyszczenie obiektu z luźnych zabrudzeń.
3. Lokalne podklejenie warstw malarskich (karuk) / zabezpieczenia na bibułkę japońską odspajających się łusek (metyloceluloza).
4. Zdemontowanie feretronu w celu wyjęcia obrazów.
5. Wprowadzenie preparatów owadobójczych do drewna (XYLOTOX PLUS), czynność będzie wykonana dwukrotnie.
6. Oczyszczenie warstwy malarskiej feretronu, przeprowadzenie prób na rozpuszczalniki, wykonanie odkrywek.
7. Pobranie próbek do badań materiałowych (stratygrafie + SEM EDS). Planowane jest badanie stratygraficzne trzech próbek (drewno polichromowane, drewno złożone szlagmetalem, polichromowana podstawa) połączone z badaniami SEM EDS każdej warstwy, która wyjdzie na stratygrafii.
8. Podjęcie decyzji (na podstawie badań), do której warstwy malarskiej i pozłotniczej zostanie oczyszczony feretron.
9. Przeprowadzenie prób odporności obiektu na działanie wilgoci, podwyższonej temperatury oraz wybranych rozpuszczalników organicznych. Próby zostaną przeprowadzone zaczynając od substancji o działaniu najłagodniejszym, stopniowo wzmacniając ich moc:
 - benzyna lakowa,
 - ślina syntetyczna,
 - mydło konserwatorskie Politore per tele,
 - Orange,
 - Active Emulsion,
 - alkohol etylowy,
 - 1 - Metylo - 2 – propanol,
 - mieszanka terpentyny balsamicznej z alkoholem etylowym (1:1),
 - Contrad 2000 w różnych stężeniach,
 - DMF.
10. Podklejenie odspajających się łusek warstw malarskich i gruntów (Mowilith).
11. Wykonanie rekonstrukcji brakujących elementów (masa modelowa Axon SC 258).
12. Wykonanie kitów w miejscach ubytków gruntów i warstw malarskich (kit klejowo kredowy własnej produkcji oraz Modostuc modyfikowany terpentyną wenecką).
13. Wykonanie retuszu scalającego akwarelą, następnie naśladowczego farbami ketonowymi i olejnymi odsączonymi ze spoiwa.
14. Zależnie od wyników badań materiałowych:
 - jeśli badania wskażą szlagmetal jako najstarszą warstwę pozłotniczą i jeśli ta warstwa po wykonaniu odkrywek, a potem po oczyszczeniu okaże się być w dobrym stanie zachowania proponuje wykonać uzupełnienia ubytków szlagmetalem i postarzenie powierzchni bitumem,
 - jeśli badania wskażą szlagmetal jako najstarszą warstwę pozłotniczą, ale ta warstwa po wykonaniu odkrywek i po oczyszczeniu okaże się być zachowana szczątkowo, proponuje zrekonstruowanie pozłoty szlagmetalem na mikstion akrylowy i postarzenie powierzchni Bitumem,

- jeśli badania wykażą, że najstarszą warstwą chronologiczną jest warstwa malarska w kolorze złotym lub w innym kolorze proponuje wyretuszować miejsca ubytków brązami pozłotniczymi lub farbami ketonowymi i olejnymi odsączonymi ze spoiwa.
- 15. Założenie werniksu końcowego w dwóch cienkich warstwach (werniks damarowy woskowy, półmat),
- 16. Umieszczenie obrazów w feretronie.

UŻYTE MATERIAŁY I ŚRODKI:

Kleje:

Klej jesiortowy (karuk)

Paraloid B72 (Lascaux, prod. Szwajcaria)

Mowilitth DMC 2 (prod. Blik)

klej stolarski VICOL

klej skórny za zimno Titebond Hide

mikstion akrylowy (prod. Blik)

Rozpuszczalniki, środki czyszczące:

Contrad 2000 (prod. Blik)

DMF (prod. C.T.S.)

Shellsol T (prod. Roman Szmal Art)

terpentyna bezzapachowa (prod. Blik)

benzyna ekstrachcyjna (prod. B – Max)

benzyna lakowa (Beckers, prod. Szwecja)

alkohol etylowy, (Alchem, prod. Polska)

metylceluloza (prod. Sennelier)

Preparat owadobójczy:

XYLOTOX PLUS (prod. ALTAX)

Kity:

Kit kredowo klejowy na bazie kleju skórniego

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-39

Modustuc (Plasveroi, prod. Włochy) modyfikowany terpentyną wenecką

kit do drewna żywica Axson SC 258

Werniksy, farby:

werniks akrylowy 002 (Talens, prod. Holandia)

werniks retuszerski (Talens, prod. Holandia)

werniks ketonowy w sprayu (Maimeri, prod. Włochy)

werniks akrylowy w spreju (Schmincke prod. Niemcy)

werniks damarowy woskowy matowy (prod. RSA)

farby akwarelowe (Winsor & Newton, prod. Wielka Brytania)

farby mastyksowo-ketonowe (Renesans, prod. Polska)

farby ketonowe (Maimeri, prod. Włochy)

farby olejne (Rembrandt prod. Holandia) odsączone ze spoiwa, rozrzedzane w werniksie retuszerskim

farby olejne (Daler Rowney prod. Anglia) odsączone ze spoiwa, rozrzedzane w werniksie retuszerskim,

szlagmetal o kolorze jak najbardziej zbliżonym do koloru oryginalnej warstwy pozłotniczej,

Bitum w płynie (Renesans),

brązy pozłotnicze (prod. Schmincke).

Autor programu prac konserwatorskich i restauratorskich: Dorota Iwaniuk
konserwator dzieł sztuki
nr dyplomu 7654 Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

12. 11. 2023r.
D. Iwaniuk

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-39